

Viite: Lausuntopyyntö VN/8261/2019-STM-3 / STM081:00/2019

Eläkeliitto kiittää lausuntopyynnöstänne koskien näkemyksiämme perhe-eläkelainsäädännön uudistamisesta. Lausuntonamme toteamme seuraavaa:

Ehdotus vahvistaisi perhe-eläkkeiden asemaa lapsiperheiden toimeentulon varmentajana. Hallitusohjelman vastaisesti leskeneläkkeen keston rajaaminen kasvattaisi iäkkäiden leskien pienituloisuusastetta. Leskeneläkkeen keston rajaaminen on myös vastoin hallituksen ikäohjelman tavoitetta lisätä omaishoitajuutta. Leskeneläkkeiden osuus eläkemenaista ei ole merkitsevä eläkejärjestelmän kestävyiden kannalta.

Eläkeliitto on vuonna 1970 perustettu, valtakunnallinen, Suomen suurin ja puoluepoliittisesti sitoutumaton eläkeläisjärjestö. Liittoon kuuluu lähes 125 000 henkilöjäsentä, 399 paikallisyhdistystä ja 20 piiriä. Eläkeliiton tarkoituksena on eläkeläisten ja eläketurvaa tarvitsevien henkisten ja aineellisten etujen ja oikeuksien valvominen sekä sosiaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Ehdotus vahvistaisi perhe-eläkkeiden asemaa lapsiperheiden toimeentulon varmentajana

Uudistuksen tarkoitus on vahvistaa perhe-eläkkeiden asemaa lapsiperheiden toimeentulon varmentajana, ja ottaa huomioon muutokset perheiden rakenteissa ja parantaa eläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä.

Perhe-eläkkeiden tarkoitus on kuolemantapauksen kohdatessa perhettä turvata lesken ja lasten toimeentuloa. Perhe-eläke voi olla leskeneläkettä tai lapseneläkettä.

Vuoden 2017 työeläkeuudistuksen yhteydessä päätettiin selvittää perhe-eläketurvan kehittämisvaihtoehtoja. Työmarkkinakeskusjärjestöt tekivät hallitukselle ehdotuksen kesällä 2019 perhe-eläkkeiden uudistamisesta.

Esillä olevien lakiehdotusten toteutuessa leskeneläkkeen kestoja rajattaisiin kymmeneen vuoteen tai siihen, kunnes yhteinen, lapseneläkettä saava lapsi täyttää 18 vuotta. Lisäksi avopuolisille tulisi mahdollisuus leskeneläkkeeseen ja huoltajansa menettänyt lapsi saisi lapseneläkettä 20-vuotiaaksi asti.

Myös yhteistaloudessa eläneen puolison leskeneläkeoikeus parantaisi lapsiperheen taloudellista tilannetta. Nykyään tällaisessa perheessä vain lapseneläke on mahdollinen.

Jo myönnetty työeläkkeeseen perustuvat lapseneläkkeet eivät päättyisi lapsen tullussa täysi-ikäiseksi vaan jatkuisivat, kunnes lapsi täyttää 20 vuotta. Jos lapsi opiskelisi, Kela maksaisi kansaneläkkeeseen perustuvaa lapseneläkettä 21-vuotiaaksi asti.

Ennen muutosta myönnetty leskeneläkkeet eivät katkeaisi. Leskeneläkkeen määräaikaisuus tulisi koskemaan vuonna 1975 tai sen jälkeen syntyneitä. Työeläkkeeseen perustuva leskeneläke jatkuisi lesken kuolemaan saakka ja kansaneläkkeeseen perustuva eläke jatkuisi, kunnes leski täyttäisi 65 vuotta.

Leskeneläkkeen keston rajaaminen pahentaisi iäkkäiden leskien pienituloisuusastetta

Vastoin hallitusohjelman tavoitteita iäkkäiden pienituloisuus kasvaisi sukupuolesta riippumatta. Erityisesti naisille leskeneläkkeellä on suuri merkitys. Eläkeläisnaisten ja -miesten tuloista yhä suurempi osa koostuu työeläkkeestä, mutta naisilla kansan- ja leskeneläkkeen osuudet ovat suurempia kuin miehillä. (Rantala & Riihelä 2016.)

Ilman leskeneläkettä sitä saaneiden pienituloisuusaste kasvaisi 27 prosentista 61 prosenttiin. Vastaavasti leskeneläkettä saavien miesten pienituloisuusaste kasvaisi puolestaan 22 prosentista 40 prosenttiin.

Koska lähes 90 prosenttia naisleskistä saa leskeneläkettä ja valtaosa yksinasuvista naisista on leskiä, leskeneläkkeen merkitys on kokonaisuuden kannalta tärkeä. Ilman leskeneläkettä kaikkien 75–84-vuotiaiden naisten pienituloisuusaste nousisi 20 prosentista 31 prosenttiin. (Rantala et al. YP 2/2019)

Naisten eläkkeet ovat Suomessa edelleenkin pienempiä kuin miesten. Naisten työeläke oli Telan mukaan vuoden 2019 lopussa keskimäärin 69 prosenttia miesten eläkkeestä. Yhdessä muiden lakisääteisten eläkkeiden kanssa, kuten perhe-eläkkeet ja kansaneläkkeet, naisen eläke-euroksi muodostuu 78 senttiä.

Ero on pysytellyt suunnilleen samana viimeiset kymmenen vuotta. Eläkkeet heijastelevat sukupuolten välisiä eroja ansioissa. Tällä hetkellä naisten palkat ovat Tilastokeskuksen mukaan keskimäärin 83,8 prosenttia miesten palkoista, mikä on vieläpä 0,4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin samaan aikaan viime vuonna.

Leskeneläkkeen keston rajaaminen on vastoin hallituksen ikäohjelman tavoitetta lisätä omaishoitajuutta

Omaishoito oli strateginen kotihoidon uudistamisen tavoite edellisellä hallituskaudella. Omaishoidon kehittäminen jatkuu myös nykyisen hallituksen ohjelmassa ja on kirjattu osaksi strategista vaikuttavuustavoitetta hallitusohjelmaan perustuvassa Ikäohjelmassa (Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030: Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi).

Leskeneläkkeiden määräaikaistaminen rankaisisi pienituloisia omaishoitajanaisia: noin 70 prosenttia puolisoaan hoitavista henkilöistä on naisia. Osa heistä on aiemmin tinkinyt omasta sosiaali- ja eläketurvastaan jäätyään hoitamaan avuntarpeessa olevaa läheistään. Puolison omaishoito on voinut kestää kymmeniä vuosia ja sitonut omaishoitajan kotiin.

Moni eläkkeellä oleva omaishoitaja saa vain pientä eläkettä, eikä omaishoidon tuen vaatimaton palkkio kompensoi ansiotulojen menetystä. Työikäiseltä omaishoitajalta on myös saatettu evätä työttömyyskorvaus omaishoidon sitovuuden vuoksi. Tällöin hänen tulonsa muodostuvat ainoastaan omaishoidon tuen palkkiosta.

Useimmiten hoidettava on pitkään työelämässä ollut avio- tai avomies, jolle puolestaan on kertynyt kohtuullisesti työeläkettä. Siten omaishoitajana toiminut vaimo on voinut saada puolison kuoltua kohtuullisen leskeneläkkeen.

Omaishoidon osuus osana kotihoidon kehittämistä kasvaa. Omaishoidon kannustavuutta tulisi ikäohjelman linjausten mukaisesti päinvastoin vahvistaa.

Leskeneläkkeiden osuus eläkemenosta ei ole merkitsevä eläkejärjestelmän kestävyden kannalta

Perhe-eläkettä sai vuonna 2019 sai Tilastokeskuksen mukaan 249 000 leskeä. Leskeneläkettä saavien määrä on kymmenessä vuodessa vähentynyt 15 000:lla.

Vuonna 2019 perhe-eläkkeitä maksettiin kaikkiaan 1,8 miljardia euroa, mikä oli vain 6 % eläkemenosta. Vuonna 2019 leskien keskimääräinen perhe-eläke oli 585 euroa kuukaudessa. Naisten leskeneläke oli keskimäärin 654 euroa ja miesten 231 euroa kuukaudessa.

Eläkeuudistussopimukseen perustuvan työryhmän mukaan leskeneläkkeiden keston arvioidaan lyhentyvän tulevaisuudessa, kun leskeksi tullaan yhä vanhempana ja eliniän kasvu hidastuu. On myös entistä yleisempää, että leskeksi jäänyt ei saa leskeneläkettä.

Työeläkejärjestelmän leskeneläkkeen rajaaminen määrävuosiin lamaisi ostovoimaa. Samalla rajaaminen synnyttäisi monille leskille oikeuden verorahoitteisiin etuuksiin, kuten takuueläkkeeseen, jolloin maksettavien sosiaaliturvaetuuksien määrät puolestaan kasvaisivat. Toteutuessaan ehdotus siirtäisi leskien toimeentulon edellytyksien rahoituksen työeläkejärjestelmältä veronmaksajille.

Lisätiedot: vanhusasiamies Irene Vuorisalo (irene.vuorisalo@elakeliitto.fi p: 0407257152)

Helsinki 4.11.2020

Anssi Kemppi
toiminnanjohtaja
Eläkeliitto ry